

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto

AI FI 111/2022

25.10.2022

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO

Hietaniemenkatu 7 A

00100 Helsinki

P: 09 8562 0600

E: amnesty@amnesty.fi

W: amnesty.fi

Sote-asiakasmaksut ja -palvelut Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella 2023

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää syksyllä ensi vuoden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen tasosta sekä palveluiden järjestämiseen liittyvistä seikoista. Amnesty International Suomen osasto painottaa oikeutta terveyteen ja palveluihin – julkisten palveluiden kohtuuhintaisuus ja laaja saatavuus ovat tärkeitä terveyden yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Sote-asiakasmaksut pahentavat pienituloisten taloudellista ahdinkoa

Pienituloiset ovat nyt entistä ahtaammalla korkean inflaation ja energiahintojen räjähdysmäisen nousun vuoksi. Pienillä tuloilla on kuitenkin vaikea säästää arjen kuluista. Yksi pienituloisten taloudellista ahdinkoa pahentava kulu voi olla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen ulosotto on lisääntynyt Suomessa voimakkaasti 2010-luvulta alkaen. Vuonna 2011 vireille tuli alle 250 000 asiakasmaksun ulosottoa. Vuonna 2020 ulosottojen määrä oli jo yli 660 000. Ulosotto voi johtaa velkaantumiseen ja luottotietojen menettämiseen.

Heinäkuussa 2021 astui voimaan asiakasmaksulain uudistus, jonka tavoitteena oli hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen. Silti tammi-kesäkuussa 2022 asiakasmaksujen ulosottoja oli enemmän (312 424) kuin ennen lakiuudistusta tammi-kesäkuussa 2021 (306 743).

Korkeat asiakasmaksut voivat muodostaa pienituloisille esteen hoitoon hakeutumisessa ja palveluiden käytössä. THL:n Finsote-kyselyssä useampi kuin joka viides Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella asuva kertoi korkeiden asiakasmaksujen haitanneen hoidon saantia terveyspalveluissa. Lähes joka kolmas kertoi asiakasmaksujen haitanneen sosiaalipalveluiden saantia.

Oikeutta terveyteen edistettävä – sote-asiakasmaksuja ei tule korottaa

Jotta oikeus terveyteen toteutuisi yhdenvertaisemmin, tulisi tehostaa asiakasmaksujen huojentamista ja perimättä jättämistä. Lisäksi tulisi pyrkiä alentamaan asiakasmaksuja ja lisätä maksuttomien palveluiden määrää. Asiakasmaksujen korottaminen nykyisessä tilanteessa johtaa ulosottojen lisääntymiseen. Vaarana on myös, että sosioekonomiset terveyserot ja erot palveluiden käytössä kasvavat edelleen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäjien tilanne on vaikea pandemian aiheuttaman hoitovelan, henkilöstöpulan sekä palkkaharmonisaation ja -ohjelman toimeenpanon aiheuttamassa paineessa. Katsomme, että valtion tulee huomioida paremmin palvelujärjestäjien resurssitarpeet. Erityisesti perusterveydenhuollon rahoitus on Suomessa jäänyt jälkeen pohjoismaisesta tasosta. Teemme palveluiden riittävän resurssoinnin puolesta vaikuttamistyötä.

Kun Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto kokoontuu päättämään ensi vuoden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista, on tärkeää, ettei vaikean taloustilanteen maksajiksi joudu pienituloiset ja

kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat. Siksi pyydämme teitä varmistamaan kohtuuhintaisten palveluiden saatavuus. Toivomme teidän priorisoivan kaikkien yhdenvertaista oikeutta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Kunnioitavasti,

Mariko Sato

Taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien asiantuntija

mariko.sato@amnesty.fi

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa ihmisoikeuksien edistämiseksi.